

ČO ČAKÁ MATKU PO PÔRODE

ak si chce v Sociálnej poisťovni uplatniť dávku materské

ČO JE DÁVKA MATERSKÉ?

Materské je nemocenská dávka poskytovaná pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti z dôvodu tehotenstva alebo starostlivosti o dieťa. Materské môže poberať matka dieťaťa, t. j. žena, ktorá dieťa porodila, alebo iný poistenec, ktorým v zákonom vymedzených prípadoch môže byť otec dieťaťa, manžel matky dieťaťa, manželka otca dieťaťa a tiež fyzická osoba starajúca sa o dieťa na základe rozhodnutia príslušného orgánu (napr. súdu).

Dávka materské sa nevypláca automaticky, treba o ňu požiadať na tlačivo *Žiadosť o materské*, ktoré nie je voľne k dispozícii. Matke ho vystaví lekár – gynecológ, inému poistencovi tlačivo poskytne príslušná pobočka Sociálnej poisťovne. Žiadosť je potrebné doručiť príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne. Ak je matka (alebo iný poistenec) zamestnaná, kontaktuje pobočku podľa sídla zamestnávateľa buď sama alebo prostredníctvom zamestnávateľa. Samostatne zárobkovo činné osoby a dobrovoľne nemocensky poistené osoby kontaktujú pobočku podľa miesta trvalého bydliska. Kontakty na pobočky sú zverejnené na webovej stránke Sociálnej poisťovne.

Matke dieťaťa nárok na materské vzniká spravidla počas ôsmeho až šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu, pričom dávku môže poberať 34 týždňov od vzniku nároku. Toto obdobie môže byť aj kratšie (napr. ak sa matka rozhodne skôr nastúpiť do zamestnania, aj nárok na materské jej zanikne skôr), ale aj dlhšie (napr. v prípade osamelej ženy sa poskytuje 37 týždňov alebo ak poistenkyňa porodila zároveň dve alebo viac detí a aspoň o dve z narodených detí sa stará, môže materské poberať najdlhšie 43 týždňov). Obdobie nároku na materské u iného poistenca je odlišné – pozri Otec a materské na s. 2.

Nevyhnutnou podmienkou na získanie dávky je, že matka (alebo iný poistenec) musí byť v čase tzv. nástupu na materské nemocensky poistená alebo jej musí k tomuto dňu plynúť ochranná lehota. Zároveň musí byť splnená podmienka trvania nemocenského poistenia aspoň 270 dní v období dvoch rokov pred pôrodom v prípade matky dieťaťa alebo pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti u iného poistenca.

ČO MATKA POTREBUJE VEDIETĚ, AK SA STARÁ O NARODENÉ DIEŤA?

1. Rodný list dieťaťa predkladať netreba, iba pri „zahranických“ deťoch

Po narodení dieťaťa Sociálnej poisťovni už netreba doložiť kópiu jeho rodného listu. Takýto doklad je potrebné predložiť len vtedy, ak je dieťa zapísané v matrike v inej krajine.

V prípade rodných listov vydaných na území iného členského štátu EÚ, štátu EHP a Švajčiarskej konfederácie stačí predloženie neoverenej kópie rodného listu dieťaťa bez prekladu do slovenčiny. Platí to aj v prípade tzv. zmluvných štátov (napr. Ukrajina, Srbsko). V prípade ostatných štátov sa vyžaduje

je overenie pravosti rodného listu a súčasne jeho úradný preklad.

! Ak poberateľ/ka materského príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne nepredloží rodný list dieťaťa, ktoré nie je zapísané v matrike na území Slovenskej republiky, výplata dávky bude po troch mesiacoch dočasne pozastavená. Sociálna poisťovňa ju obnoví po doručení rodného listu dieťaťa.

2. Ako vzniká a zaniká dôchodkové poistenie matiek

Štát platí poisťné na dôchodkové poistenie (starobné, invalidné a poisťné do rezervného fondu soli-

darity) za zamestnancov a povinne poistené samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré poberajú materské a ktorým naďalej trvá dôchodkové poistenie (napr. im trvá pracovný pomer). Automaticky ho platí aj za matky, ktoré sa starajú o dieťa do šiestich rokov a poberajú rodičovský príspevok. To znamená, že na dôchodkové poistenie sa nemusia prihlasovať a obdobie starostlivosti o dieťa sa im zaráta na dôchodkové účely. Okrem starostlivosti o dieťa však musia splniť aj ostatné zákonné podmienky: musia mať trvalý pobyt (matka aj dieťa) na území Slovenskej republiky, matka nesmie byť dôchodkovo poistená ako zamestnanec alebo ako samostat-

ne zárobkovo činná osoba, nesmie mať priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok a nesmie dovŕšiť dôchodkový vek.

Matka, ktorá je zamestnancom a poberá materské a následne rodičovský príspevok, nemá povinnosť podávať prihlášku na dôchodkové poistenie ani odhlášku z neho ani vtedy, ak opäť nastúpi do práce. Poistenie z dôvodu riadnej starostlivosti o dieťa jej vzniká automaticky na základe údajov poskytnutých z úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. Rovnako automaticky aj zaniká.

! Od 1. apríla 2020 Sociálna poisťovňa vznik a zánik dôchodkového poistenia poistencom štátu neoznamuje, avšak potrebné zmeny (odhláška a prihláška) urobí a registruje vo vlastnom informačnom systéme. Ak sa poistenc chce informovať o svojom statuse (či je poistencom štátu alebo nie), môže tak urobiť telefonicky, návštevu príslušnej pobočky alebo elektronicky prostredníctvom Individuálneho účtu poistenca štátu. Poznanie vlastnej situácie je dôležité najmä v prípade zániku dôchodkového poistenia. Pretože ak sa poistenci štátu po tom, ako štát za nich prestane platiť poistné, neprihlásia na dôchodkové poistenie ako dobrovoľne poistené osoby (ak im nevznikne povinné poistenie), dôjde k prerušeniu tohto poistenia, čo sa neskôr prejaví na výške dôchodku. Je preto dôležité, aby poistenci štátu tejto problematike venovali zvýšenú pozornosť.

Poistencom štátu sa stáva aj matka, ktorá je povinne poistenou samostatne zárobkovo činnou osobou, poberá rodičovský príspevok alebo počas starostlivosti o dieťa čestne vyhlási, že nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činné osoby

a predloží *Registračný list fyzickej osoby – prerušenie* z dôvodu poberania rodičovského príspevku.

Nevyhnutosť podať prihlášku na dôchodkové poistenie zostáva pre takú matku, ktorá sa stará o dieťa do šiestich rokov a nemá nárok na rodičovský príspevok (z dôvodu, že jej ho úrad práce, sociálnych vecí a rodiny nepriznal). Prihlasuje sa prostredníctvom tlačiva *Registračný list fyzickej osoby*, priloží *Vyhlásenie z dôvodu riadnej starostlivosti o dieťa do šiesteho roku veku* a ak dieťa nie je zapísané v matrike na území Slovenskej republiky, priloží aj fotokópiu rodného listu dieťaťa. Prihlásiť sa môže aj spätne (odo dňa narodenia dieťaťa), ale najskôr od 1. januára 2018. Poistenie vznikne najskôr odo dňa splnenia všetkých zákonných podmienok. Prihlášku podáva aj matka, ktorá si nárok na materské uplatnila z ochrannnej lehoty, a tiež matka, ktorá je iba dobrovoľne poistená a poberá dávku materské.

Matka, ktorá nemá nárok na dávku materské a odo dňa narodenia dieťaťa má priznaný rodičovský príspevok, sa tiež stáva poistencom štátu automaticky. Od 1. apríla 2020 ani o tejto zmene Sociálna poisťovňa matku neinformuje listom.

Povinnosť odhlásiť sa z dôchodkového poistenia ako poistenc štátu má matka, ktorá ukončí riadnu starostlivosť o dieťa pred dovŕšením jeho šiestich rokov (odhlášku podáva v lehote do ôsmich dní od jej skončenia) a nenastúpi opäť do zamestnania. Ak sa neprihlási na dôchodkové poistenie dobrovoľne, dôchodkové poistenie sa jej preruší.

! Ak matka nemá záujem o dôchodkové poistenie, ktoré platí štát, môže sa z tohto poistenia kedykoľvek odhlásiť (najskôr odo dňa podania odhlášky). Ak

sa v budúcnosti rozhodne, že by predsa chcela, aby jej poistenie trvalo, môže podať prihlášku aj spätne, najskôr však od 1. januára 2018.

Situácia iného poistenca v zmysle vyššie uvedeného ho sa posudzuje rovnako.

3. Kde si možno vyžiadať potvrdenie pre poskytovanie rodičovského príspevku

Na uplatnenie nároku na rodičovský príspevok poskytovaný úradom práce, sociálnych vecí a rodiny je potrebné potvrdenie Sociálnej poisťovne o poberaní materského. Takéto potvrdenie si majú v súlade so zákonom o eGovernmente prioritne vyžiadať priamo od Sociálnej poisťovne príslušné úrady práce, sociálnych vecí a rodiny. Ak je žiadateľ o rodičovský príspevok napriek tomu požiadaný o predloženie potvrdenia, potvrdenie mu po skončení poberania materského vystaví ktorákoľvek pobočka Sociálnej poisťovne na počkanie alebo po telefonickom vyžiadaní ho zašle poštou.

Ďalšou možnosťou je vyžiadať si potvrdenie e-mailom, pričom na webovej stránke Sociálnej poisťovne je zverejnený formulár *Žiadosť o vystavenie potvrdenia o vyplatených dávkach*. O potvrdenie možno požiadať aj telefonicky Informačno-poradenské centrum Sociálnej poisťovne alebo prostredníctvom *Formulára pre otázky*, ktorý sa nachádza na webovej stránke Sociálnej poisťovne v časti Kontakty. Potvrdenie Sociálna poisťovňa žiadateľovi doručí v priebehu siedmich dní. Ak si rodič chce vybaviť potvrdenie elektronicky, môže tak urobiť prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy a potvrdenie mu bude vložené do e-schránky.

OTEC A MATERSKÉ

- Otec dieťaťa má nárok na materské, ak ho prevezme do starostlivosti a zároveň splní všetky zákonom stanovené podmienky. Takáto situácia môže nastať najskôr po šiestich týždňoch od pôrodu po dohode s matkou dieťaťa alebo skôr, ak sa matka o dieťa nemôže starať zo zdravotných dôvodov. Trvá najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa.
- Materské sa otcovi poskytuje 28 týždňov od prevzatia dieťaťa do starostlivosti, ak prevezme dve a viac detí, 37 týždňov. Ak ide o osamelého otca, má nárok na materské 31 týždňov.
- V čase, keď materské poberá otec, matka dieťaťa nemôže poberať materské na to isté dieťa alebo rodičovský príspevok z úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.
- Otec dieťaťa nesmie mať počas poberania materského nijaký príjem z pra-

covného pomeru, z ktorého sa mu vypláca dávka materské a ktorý má zmluvne dohodnutý so zamestnávateľom. Môže mať iný príjem, avšak musí dieťaťu poskytovať tú časť starostlivosti, ktorú mu do prevzatia poskytovala matka. To znamená, že nestačí iba spísanie formálnej dohody s matkou, ale musí dieťa do starostlivosti aj reálne prevziať. Treba si uvedomiť, že zákon o sociálnom poistení definuje dávku materské ako náhradu za stratu na zárobku počas starostlivosti o dieťa. Už vôbec neumožňuje stav, keď iný poistenc (otec) po prebratí dieťaťa do starostlivosti pracuje a dieťa je v predškolskom zariadení alebo v starostlivosti starých rodičov, resp. inej osoby.

- Možné je aj tzv. súbežné poberanie dávky materské matkou aj otcom v rovnakom období. Okrem splnenia základných podmienok musí v tomto prípade každý z rodičov poskytovať starostlivosť inému dieťaťu.

NAJČASTEJŠIE OTÁZKY

Akceptuje Sociálna poisťovňa rodný list dieťaťa vystavený v inom členskom štáte Európskej únie?

Áno. Akceptuje ho aj v inom ako v slovenskom jazyku, pričom nemusí byť úradne preložený ani úradne overený. Musí však obsahovať meno, priezvisko, rok, mesiac a deň narodenia dieťaťa.

Môžem oznámiť rodné číslo dieťaťa telefonicky?

Rodné číslo dieťaťa (ak ide o dieťa narodené mimo územia Slovenskej republiky) nie je možné oznámiť telefonicky. Oznámiť rodné číslo môže poberateľ/ka materského napríklad zaslaním rodného listu dieťaťa (poštou alebo osobne). Rodný list dieťaťa možno zasláť aj e-mailom na e-mailovú adresu príslušnej

pobočky alebo priamo zodpovednej referentke, ak poberateľ/ka materského pozná e-mailovú adresu referentky, ktorá danú záležitosť spravuje.

Môžem byť ako matka dôchodkovo poistená štátom a popri tom pracovať na dohodu s nepravidelným príjmom?

Osoba, ktorá pracuje na základe dohôd mimo pracovného pomeru, je povinne poistená ako zamestnanec. Preto nie je možné, aby bola súbežne dôchodkovo poistená štátom z dôvodu riadnej starostlivosti o dieťa. Výnimkou je matka pracujúca na dohodu o brigádnickej práci študentov, ktorá si uplatnila výnimku z platenia poistného na dôchodkové poistenie za predpokladu, že jej mesačný/priemerný príjem nepresiahol 200 eur.

 SOCIÁLNA POISŤOVŇA

www.socpoist.sk

Informácie uvedené v tomto letáku sa vzťahujú na zákon o sociálnom poistení č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov. Aktuálne informácie odporúčame sledovať na webovej stránke Sociálnej poisťovne. Informovať sa možno aj elektronicky, osobne vo všetkých pobočkách alebo telefonicky prostredníctvom Informačno-poradenského centra na tel. čísle 0800 123 123 (domáce dôchodky – bezplatná linka), 0800 500 599 (zahraničné dôchodky – bezplatná linka) alebo 0906 171 989 a 02 3247 1989 (ostatné informácie). Vydala: Sociálna poisťovňa – ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, 813 63 Bratislava, marec 2020.